

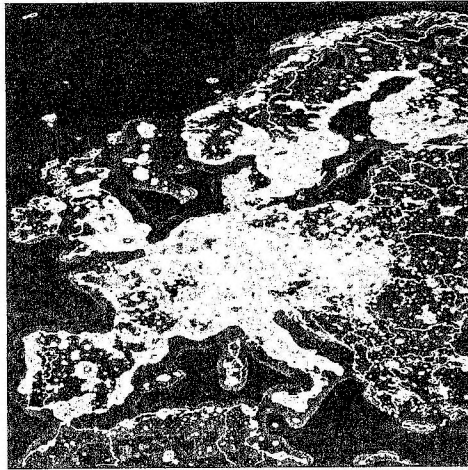
Regionális IDA-találkozó Velencében

Pierantonio Cinzano meghívására, az UNESCO támogatásával vettem részt az olasz IDA (International Dark-Sky Association = Nemzetközi Sötét-ég Egyesület) aktivisták május 3-án megtartott találkozóján. Az eredetileg csak olasz találkozóznak szervezett programot csak később bővítették ki nemzetközivé, így a legtöbb előadás olaszul hangzott el. A beszéd dallamából és hanglejtéséből a nyelv ismerete nélkül is erős érzelmekre és indulatokra lehetett következtetni pár előadó esetén. Szerencsére alkalmi tolmácsom, Korado Korlević Horvátországból a fontosabb mozzanatokat lefordította.

Számomra a legérdekesebb előadás egy ornitológus, Lorenzo Fornasari beszámolója volt. Fornasari költöző madarak vándorlásával foglalkozik. A madarak költözési útvonalában épült repülőtér fényei egyértelmű hatással voltak. Egyébként nem szálltak le a madarak a területen, de a fények megtévesztették őket, és megálltak. Vizsgálataik alapján a madaraknak elegendő zsírkészletük volt a továbbrepüléshez (nem kellett volna ernivalóért leszállni). Mivel a helyszínen nincs megfelelő táplálék, és a később továbbinduló madarak egy része már nem éri el azt a területet, ahol ehethne, ezért elpusztul. Egy érdekesség az éjjel repülő madarak számlálásával kapcsolatban: távcsővel figyelik a Holdat (telihold környéke a kedvező), s a holdkorong előtt elrepülő madarak számlálásából következtetnek a teljes mennyiségre.

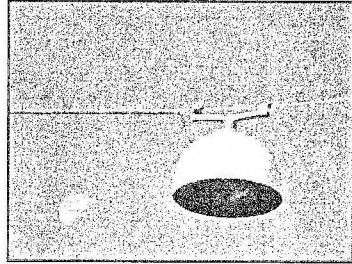
A fényekkel megtévesztett, éjjel repülő madarak közül nagyon sok elpusztul, amikor magas épületeknek ütközik. Többen is hivatkoztak a www.flap.org honlapra – érdemes megnézni. Már a torontói torony áldozatainak a képe is elretentő. A becslések szerint legalább egymillió madár pusztul el így évente. Bob Gent is szólt erről, amikor a februárban rendezett „Ecological Consequences of Artificial Night Lighting” című UCLA-konferenciáról beszámolt. Még egy érdekesség: az USA-ban aktív kutatásba kezdtek azzal kapcsolatban, hogy nem teljesen sötétben alvó emberek milyen plusz egészségügyi rizikóval élnek.

A számunkra érdekesebb program a záró egy órányi nemzetközi találkozó volt, „Controlling Light Pollution in Eastern Countries” címmel. A cím kissé megtévesztő, mivel földrajzi definíció szerint a jelenlévők inkább Közép-Európát képviselték: Jenik Hollan (Csehország) Korado Korlević (Horvátország), Herman Mikuz (Szlovénia) és Magyarország a személyemben. 20–20 percben számolhattunk be az országok fényszennyezéssel kapcsolatos helyzetéről.

Európa fényszennyezettségi térképe P. Cinzano, F. Falchi és C.D. Elvidge *The first World Atlas of the artificial night sky brightness* c. munkájából

A nyereső ember közülünk természetesen Jenik Hollan volt, mivel Csehországban (az első ország a Földön!) már elfogadták a szabályozást a fényszennyezés visszaszorítására. A levegő védelmére írt törvényt igazából az EU „Clean Air Act” követelményei indukálták. A parlament egyik tagja vetette fel először, hogy a fényszennyezést is vonják be – furcsa módon az indoklás az volt, hogy a szóródó fény miatt a levegőben lévő aeroszolok, légszennyezés feltűnőbbek, és a fények visszaszorításával a polgárok tisztábbnak fogják látni a levegőt... Persze a lényeg a végeredmény lett. A javaslat erre vonatkozó részét csillagászok készítették

Csillagfénybarát világítótest
Brno utcáin

elő, gyakorlatilag a már meglévő lombardiai szabályozást vették alapul. A javaslatot a környezetvédelmi miniszter és a parlament is pozitívan fogadta, az egyedüli kérdés az volt, hogy mennyibe fog az egész dolog kerülni (meggyőzték őket, hogy minimális kiadást jelent, az egyébként is cserélendő lámpatestek megfelelőre cserélésével kezdenek). Mivel kevés idő volt a törvény elfogadtatásáig, az teljesen általánosan rendelkezik, a konkrét szabályozást a kormány készíti és fogadja el, a tervek szerint a lombardiai szabályozással megegyező módon. Jenik Brnóban dolgozik, ott már a törvény megszületése előtt megegyeztek a helyi elektromos társasággal, és ott már jelenleg is nagyon jó közvilágítást építettek ki (pl. késő este jelentősen csökkentik a teljesítményt).

Horvátországban a háború előtt egy cég nagyon jó lámpatesteket készített, és az volt az elterjedt. A háború utáni újjáépítésben viszont nagyon rossz lámpákra tértek át, most harcolnak annak érdekében, hogy minél előbb létrehozzanak egy törvényt. Egy jelentős terület még talán megmenthető.

Szlovéniában már elkészült egy tervezet, 2001-ben már egy országos tanácskozási tartottak csak ezzel kapcsolatban, aminek az eredményeit egy könyvben is megjelentették.

Jómagam ismertettem a magyarországi helyzetet. Többen érdeklődtek a MÁV-világítással kapcsolatban – egyrészt az előírásokról, másrészt a lámpatestek kialakításával kapcsolatban.

KOLLÁTH ZOLTÁN

Internet-ajánlat:

Az IDA honlapja: <http://www.ida.org>

Részletes összefoglaló a találkozóról (olaszul): <http://www.venetostellato.it/documenti/venicemeeting/resoconto.htm>

A cseh törvény angol nyersfordítása és hasznos linkek: <http://www.astro.cz/darksky/>

Az ELFT Csillagászati Csoportjának honlapja: <http://www.konkoly.hu/elftcsico/>